

Vammaisfoorumi ry

Handikappforum rf

Finnish Disability Forum 27.2.2022

Eduskunta

Sivistysvaliokunta

siv@eduskunta.fi

Asia: HE 8/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Vammaisfoorumi ry kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta jättää kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Vammaisfoorumi on 27 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 220 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä. Vammaisfoorumi ottaa yllä mainittuihin teemoihin kantaa eri tavoin vammaisten ihmisten näkökulmasta. Ohjenuorana Vammaisfoorumilla on perus- ja ihmisoikeuksien, erityisesti YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 27/2016) kansallinen toimeenpano sekä laintasoisena voimassa olevan YK:n vammaissopimuksen näkyminen käytännössä.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus

Vammaisfoorumi kiinnittää huomiota YK:n vammaissopimukseen ja Euroopan Unionin perusoikeuskirjaan. YK:n vammaissopimuksen läpileikkaavina, valtioita velvoittavina periaatteina ovat muun muassa yhdenvertaisuuden, esteettömyyden ja osallisuuden toteutuminen. Näiden periaatteiden tulee näkyä hallituksen esityksessä. Vammaisfoorumi muistuttaa, että YK:n vammaissopimus on Suomea sitovaa lainsäädäntöä.

Koulutusta käsittelee yleissopimuksen 24 artikla. Artiklan säännökset velvoittavat takaamaan yhdenvertaisen oikeuden koulutukseen. Vammaisia ihmisiä ei saa sulkea koulutusjärjestelmän ulkopuolelle vammaisuuden vuoksi. Lisäksi vammaisia ihmisiä varten on tehtävä heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaiset kohtuulliset mukautukset.

YK:n vammaissopimuksen 9 artikla käsittelee esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Se kattaa laajasti kaiken rakennetusta ympäristöstä viestintään sekä erilaisiin palveluihin mukaan luettuna sähköiset palvelut.

YK:n vammaissopimuksen artiklan 27 mukaan vammaisilla ihmisillä on oikeus uralla etenemiseen. On varmistettava, että erilaiset koulutusohjelmat ovat myös vammaisten ihmisten käytettävissä. Koulutuksella on merkitystä uralla etenemiseen ja palkkatasoon.

Vammaisfoorumi muistuttaa, että vammaisten ihmisten koulutusaste on yleistä koulutusastetta matalampi. Vammaisten ihmisten työelämäosallisuuden parantamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota ja siihen tulisi korvamerkitä resursseja. Myös työkyvyttömyyseläkkeellä ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden osaamisen kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Vammaisfoorumi haluaa muistuttaa, että jatkuva oppiminen kuuluu kaikille. Koulutuksellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tulee toteuttaa varmistamalla, että kaikki pääsevät kehittämään työuran aikana omaa osaamistaan. Vammaisilla henkilöillä tulee olla mahdollisuus päivittää omaa osaamistaan alati muuttuvien työmarkkinoiden vaatimuksia vastaaviksi.

Aikuiskoulutustuki

Vammaisfoorumi vastustaa aikuiskoulutustuen lakkauttamista.

Työkyvyn heikkeneminen saattaa johtaa työkyvyn menettämisen tai sen uhkaan. Tällaisessa tilanteessa on tarve kouluttautua uudelleen. Työeläkekuntoutus ja Kelan järjestämä ammatillinen kuntoutus ovat väyliä työssä jatkamiseen, mutta monet jäävät näiden kuntoutusmuotojen ulkopuolelle, esimerkiksi kun kriteerit uudelleen koulutukseen eivät täyty. Aikuiskoulutustuki on tarjonnut vammaisille väylän työelämään ammatillisen kuntoutuksen viitekehyksen ulkopuolella. Aikuiskoulutustuki on tarjonnut vammaisille ihmisille mahdollisuuden kouluttautua terveydentilan kannalta sopivampaan ammattiin ja jatkaa työelämässä. Se on ollut mahdollista myös osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleville työntekijöille.

Aikuiskoulutustuki on tarjonnut taloudellista turvaa opintojen aikana. Monet vammaiset ihmiset ovat pienituloisia ja aikuiskoulutustuki on tarjonnut mahdollisuuden kehittää omaa osaamistaan ja parantaa omaa työmarkkina-asemaansa.

Ammattitutkintostipendi

Vammaisfoorumi vastustaa ammattitutkintostipendin lakkauttamista.

Oleellinen osa jatkuvaa oppimista on tuki työkyvyttömiksi jääneille henkilöille, jotka haluaisivat palata työelämään. Sama koskee myös ihmisiä, joilla on uhka tulla työkyvyttömäksi nykyiseen työhönsä. He tarvitsevat koulutusta pysyäkseen työssä.

Ammattitutkintostipendi on toiminut kannustimena suorittaa tutkinto. Opinnot ovat voineet keskeytyä tai jäädä muusta syystä loppuun suorittamatta ja tällaisissa tilanteissa ammattitutkintostipendi on motivoinut saattamaan koulutuksen loppuun tai suorittamaan tutkinnon, mikä on omalta osaltaan parantanut omaa työmarkkina-asemaa.

Vuorotteluvapaa

Vammaisfoorumi vastustaa vuorotteluvapaan lakkauttamista.

Vuorotteluvapaa edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja siten myös vammaisten ja osatyökykyisten työnhakijoiden.

Vammaiset henkilöt saattavat kokea työelämän raskaaksi ja kuormittavaksi. Vuorotteluvapaajärjestelmä on tarjonnut vammaisille työntekijöille mahdollisuuden lyhytkestoiseen vapaaseen, joka on myös mahdollistanut työelämän kuormituksesta palautumisen ja itsensä kehittämisen, kuten opiskelun.

Vuorotteluvapaajärjestelmää tulisi muokata niin, että se tukisi voimakkaammin vammaisten henkilöiden työllistymistä ja työssä jaksamista esimerkiksi kohdentamalla vuorotteluvapaan vammaisille tai osatyökykyisille henkilöille tai sellaisille, joilla on haasteita työllistyä avoimille työmarkkinoille vammansa johdosta.

Yhteenveto

Vammaisfoorumi näkee aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan jatkuvaa oppimista ja yhdenvertaista työelämää tukevina rakenteina. Tällaiset tukimuodot edistävät vammaisten henkilöiden työelämäosallisuutta. Vammaisfoorumi on huolissaan näin laajojen työelämäosallisuutta tukevien rakenteiden purkamisesta. Vammaisfoorumi toivoo, että näiden tukimuotojen tilalle tulee korvaavia tukimuotoja, jotka edistäisivät vammaisten henkilöiden työelämäosallisuutta.

Vammaisfoorumi on huolissaan näin laajojen työelämäosallisuutta tukevien rakenteiden purkamisesta. Vammaisfoorumi toivoo ensisijaisesti lakiesityksen perumista ja tärkeiden tukimuotojen voimassapitämistä. Jos niistä kuitenkin päätetään luopua, Vammaisfoorumin mielestä on tärkeää, että näiden tukimuotojen tilalle tulee korvaavia tukimuotoja, jotka edistäisivät vammaisten henkilöiden työelämäosallisuutta.

Lisätietoja:
Anni Kyröläinen

Pääsihteeri

045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi